

KONGRESSZUSRA KÉSZÜLNEK A SZOVJET KOMMUNISTÁK

E. LIGACSOV*

Tanácskozás a párttal, a néppel

A központi bizottság 1985. októberi ülése megnyitotta a párt soros kongresszusára való felkészülés új, legfeljebb teljesebb szakaszát.

A párt tehát a hagyománynak megfelelően úgy határozott, hogy megtanácskozza a néppel a gazdasági fejlődés, saját bel- és külpolitikája alapvető kérdéseit. Ez is hangsúlyozza a néptömegeknek az új társadalom építésében betöltött szerepét, a szovjet állam mélyen demokratikus jellegét.

A kongresszusi dokumentumokat, mint ismeretes, számos sajátos vonás teszi különlegessé. Mindenekelőtt jellemzőek maguk a módszerek, ahogyan ezeket a dokumentumokat kidolgozták. Ebben a munkában aktívan részt vett számos pártbizottság, a párt tudományos és oktatási intézményei, minisztériumok és más főhatóságok. A XII. ötéves terv feladatai kidolgozásába bevonták a munkahelyi kollektívákat, a helyi párt-, tanácsi és társadalmi szervezeteket. Behatóan tanulmányozták a kommunisták és a pártönkívüliek különböző kívánságait és javaslatait, melyek az SZKP Központi Bizottságához és a központi sajtószervekhez intézett levelekben szerepeltek. Csupán a szervezeti szabályzat kérdésében mintegy ötezer javaslat érkezett. Figyelembe vették a szocialista országok testvérpártjai gazdaságirányításának, a tömegek körében folytatott

* E. Ligacsov az SZKP KB Politikai Bizottsága tagja, az SZKP KB titkára

szervező- és politikai munkájának gazdag tapasztalatait.

Az SZKP KB programbizottságának tagjai több alkalommal megvitatták és gondosan mérlegelték az újraserkesztett program tervezetének minden elvi rendelkezését. Teljes joggal jelenthetjük tehát ki, hogy az egész pártot érintő dokumentumaink előkészítése széles demokratikus alapon történt.

E munka során számos olyan fontos feladatot kellett megoldani, melyeket a társadalmi gyakorlat, maga az élet vetett fel. Vonatkozik ez mindenekelőtt az SZKP újraserkesztett programja tervezetére. E programtervezet előkészítésekor felmerültek rendkívül bonyolult, elméleti és politikai kérdések. Amikor a központi bizottság kereste a helyes, mélyen megalapozott válaszokat ezekre a kérdésekre, azokat a lenini útmutatásokat tartotta szem előtt, melyek közvetlenül arra vonatkoznak, milyen is legyen a párt programja. E programnak Lenin elgondolása szerint szabatosan kell megfogalmaznia fő nézeteinket és a hosszú távú politikai célokat, világosan és pontosan kell kifejeznie azt, miért is harcol a párt belátható időn belül.

Az újraserkesztett program tervezetének propagálásánál, megvitatásánál állandóan figyelembe kell venni az SZKP alapvető elméleti és politikai irányelvei, fő irányvonala folyamatosságát. Az októberi plénumon jóváhagyott tervezet megőrzi az érvényben levő harmadik pártprogram alapvető rendelkezéseit, éppen ezért teljes joggal tekinthetjük az SZKP újraserkesztett programjának.

Ez a mozzanat mint azt az októberi

plénum hangsúlyozta – elvi jelentőségű. Az élet igazolta a harmadik, érvényben levő program fő tételeinek helyességét. E program végrehajtása közben országunk nagy utat tett meg előre a kommunizmus építése valamennyi területén. Annak ellenére, hogy számos objektív és szubjektív ok miatt egyes szociális kérdéseket nem sikerült kitűzött határidőre megoldani, sikereink meggyőzően cáfolják az imperialista propaganda koholmányait, miszerint a harmadik program nem bizonyult hatékonynak, és ezért kénytelenek vagyunk elvetni azt.

A szocializmus ma óriási gazdasági és szellemi erőforrásokkal rendelkezik. A Szovjetunióban létrejött az egységes népgazdasági komplexum. Soha nem látott rövid idő alatt sikerült hatalmas új körzeteket meghódítani az ország északi és keleti részén. Hadd álljon itt néhány tény és számadat annak bizonyítására, milyen eredményeket ért el az ország nem egészen negyed évszázad alatt, a harmadik program elfogadása óta eltelt időben. 1985-ben a nemzeti jövedelem 3,8-szeresen haladja meg az 1960-as nemzeti jövedelmet. Az ipari termelés ugyanezen időszakban 4,8-szeresére, a társadalmi munkatermelékenység 3,2-szeresére növekszik.

Lényegesen növekedett a népjlét, hatalmas méreteket öltött a lakásépítkezés. Az egy főre eső reáljövedelmek 2,5-szeresükre növekedtek, mintegy 267 millió ember lakáskörülményei javultak. Gyarapodott az ország szellemi vagyona, áttértünk az általános középfokú oktatásra, kimagasló sikereket ért el a szovjet tudomány és technika. Megszilárdultak a szocialista társadalmi viszonyok. Tovább fejlődött a szocialista demokrácia, megszilárdult a szovjet törvényesség.

Hadd említsünk meg egy másik kérdést is. Bonyolult nemzetközi helyzetben fogtunk hozzá a XXII. kongresszuson elfogadott program végrehajtásához. A Varsói Szerződés Szervezete és a NATO-blokk között akkor nem volt meg a katonai-hadászati erőegyensúly. Negyed évszázad alatt – az események olykor bonyolult alakulása, az imperializmus számos provokációja ellenére – sikerült a szocializmus javára megváltoztatni a nemzetközi erőviszonyokat, megakadályozni, hogy az agresszív erők háborúba sodor-

ják a világot. A Szovjetunió és az Egyesült Államok között létrejött a hozzávetőleges katonai-hadászati egyensúly. Ez a létező szocializmus történelmi vívmánya.

Az elért eredményeket objektíven értékelve ma nyíltan beszélünk a meglévő fogyatékoságokról és hibákról. Határainkon túl egyesek a kommunisták számára teljesen természetes önkritikára spekulálva nem áttallják azt úgy értelmezni, mint a távlati tervek elégtelenségének beismerését és történelmi vívmányainak tagadását.

Talán gyengébbek lettünk attól, hogy a központi bizottság 1985. áprilisi ülésén nyíltan szóltunk az ország helyzetéről? Természetesen nem! Az emberek spekuláltak, engesztelhetetlenebb magatartást tanúsítanak a fogyatékoságokkal szemben, mindenütt aktív munka folyik. Az ország politikai helyzete szilárd, a közhangulat emelkedett, harcosszerű. Az a szigor és az a merészség, mellyel bíráljuk mindazt, ami akadályozza az előrehaladást, erőnk, a párt által kitűzött célok megvalósíthatóságába vetett rendíthetetlen hitünket fejezi ki. Éppen ezért teljesen jogos, hogy az újraserkesztett program nemcsak a szocializmus vívmányairól tesz említést, hanem azokról a kedvezőtlen tendenciákról és nehézségekről is, melyek az ország fejlődésében a hetvenes években, a nyolcvanas évek elején jelentkeztek.

A párt ma minden eddiginél jobban megérti, hogy megengedhetetlen az előrefutás, a társadalmi haladás történelmileg szükséges lépcsőfokainak átugrása, a kommunista elvek és képletek olyan bevezetése, amely nem veszi figyelembe a társadalom anyagi és szellemi erettségét. Ugyanakkor a párt határozottan ellenzi a társadalmi fejlődés mesterséges visszafogását, az egy helyben topogást.

Az újraserkesztett program tervezete hangsúlyozza, hogy szilárdan és következetesen tartjuk magunkat a kommunizmus irányvonalához. A párt abból indul ki, hogy a szocializmus és a kommunizmus az egységes kommunista társadalmi formáció két egymást követő szakasza. És miközben a fejlett szocializmus sokoldalú tökéletesítésének időszzerű kérdéseinek megoldásával foglalkozunk, egy percre sem téveszthetjük szem elől, nincs jogunk szem elől téveszteni a kommunista távlatot. Figyelembe kell ven-

ni, hogy éppen a szocializmus előnyeinek egyre teljesebb feltárása, a szocializmus tökéletesítése, a rá jellemző általános kommunista elvek megszilárdítása jelenti lényegében a társadalom tényleges előrehaladását a kommunizmus felé.

Az érvényben levő programhoz képest az újraserkesztett program tervezete számos fontos új tételt rögzít: a szocializmus tervszerű és sokoldalú tökéletesítését; a gazdaság intenzív fejlesztésére való áttérés útjait. az irányítási rendszer, az elosztási viszonyok továbbfejlesztését; a társadalmi és osztálykülönbségek eltörlését, a nemzeti kérdés megoldását; az új történelmi közösség – a szovjet nép – létrejöttét; a szocialista öngazgatást és annak kommunista társadalmi öngazgatássá történő fokozatos átalakulása távlatait.

Úgy gondoljuk, fel kell hívni a figyelmet az SZKP újraserkesztett programja tervezetének még egy sajátosságára. Ez a tervezet nem bocsátkozik fölösleges részletezésbe. Figyelme homlokterébe a pártmunka stratégiai irányait állítja. Ami a társadalmi és gazdasági fejlődés konkrét, mennyiségi paramétereit illeti, ezek a kongresszusi határozatokban, az ötéves tervekben, valamint más párt-és állami dokumentumokban fognak kifejezésre jutni.

A párt gazdasági stratégiája, valamint az anyagi-műszaki bázis fejlesztésére vonatkozó kérdések kifejtésében nem az ágazati szemlélet dominál, mint korábban, hanem a problémaszemlélet. A tervezet feladatul tűzi ki a társadalmi munkatermelékenység legmagasabb világszínvonalú elérését, valamint az ország termelő potenciálja megduplázását a század végéig. A gazdasági stratégia középpontjába a tudományos-műszaki haladás radikális meggyorsítását, a népgazdaság új műszaki rekonstrukcióját, a társadalmi termelés mélyreható szerkezeti átalakítását, következetes intenzifikálását, az irányítási rendszer, a beruházáspolitikát, a gazdálkodási módszerek és az elosztási viszonyok továbbfejlesztését állítja. Éppen ezek azon kérdések, melyeken a párt ma gazdasági téren, a kommunizmusért folytatott harc fő felvonulási területén dolgozik.

Az újraserkesztett program különösen nagy súlyt helyez a társadalmi igazságosság elvének érvényesítésére. Úgy tűnhet, az újra-

szerkesztett programban a népjólét emelésének távlatai valamivel szerényebbek, mint az érvényben levő program esetében. Az előterjesztett tervezet azonban elsősorban realizmusában, a társadalom gazdasági lehetőségei és a termelési viszonyok továbbfejlesztése távlatai objektív értékelésében különbözik. Az életszínvonal emelésére a termelőerők elért fejlettségi fokával és a nemzeti jövedelem növekedésével szoros összhangban kerül majd sor, azaz a társadalom valamennyi tagja által végzett munka mennyiségével és minőségével összhangban.

A program rögzíti az SZKP-nak a szovjet társadalom politikai rendszere továbbfejlesztésével, a demokrácia további tökéletesítésével, a nép szocialista öngazgatása egyre nagyobb érvényesítésével kapcsolatos feladatait. Az újraserkesztett program tervezete felújítja, megerősíti és a mai feltételeknek megfelelően gazdagítja az öngazgatás lenini koncepcióját. A nép szocialista öngazgatásáról van szó. Ennek semmi köze az öngazgatás anarchoszindikalista változatához, amely szembefordul a szocialista államisággal, a csoporttulajdonon alapszik és csak a csoportérdekeket veszi figyelembe. Pártunk már régen elítélte az anarchoszindikalizmust. A nép szocialista öngazgatása a társadalmi tulajdonon alapszik, az állami, a kollektív és az egyéni érdekeket ötvözi egybe.

A lenini értelmezésű öngazgatás lényege, hogy az nemcsak hogy a dolgozók érdekében történik, hanem maguk a dolgozók valósítják meg. A nép öngazgatása a szocializmusban az állam, elsősorban a tanácsok és a közvetlen demokrácia ezekhez fűződő formái – választások, össznépi viták, a nyilvánosság kibővítése, a dolgozók bevonása az állami döntések kidolgozásába és elfogadásába – útján valósul meg. E téren fontos teljes mértékben kihasználni azokat a széles körű lehetőségeket, melyeket a munkahelyi kollektívákról szóló törvény biztosít. Népünk öngazgatásának szerves részét képezi a szakszervezetek, a Komszomol, a dolgozók különböző önkéntes egyesülései tevékenysége.

Az újraserkesztett program marxista-leninista álláspontonról elemzi a világ mai helyzetét és a nemzetközi téren folyó osztályharcot, feltárja a nemzetközi életben egymással

szemben álló fő erők jellegét és egymáshoz való viszonyát, meghatározza az SZKP nemzetközi politikájának fő irányait és céljait. Teljesben és még nagyobb meggyőző erővel mutatja be a létező szocializmus előnyeit, mélyrehatóan leleplezi az imperializmus politikájának és ideológiájának reakciós, népellenes jellegét.

A jelenleg érvényben levő program körunkat jellemezve a nemzetközi társadalmi haladás három fő erejét említi: a létező szocializmust, a kommunista és munkásmozgalmat, a felszabadult államok népeit. Az újraserkesztett program ezekhez az erők-höz sorolja a demokratikus tömegmozgalmakat is. Arról van szó, hogy e mozgalmak az utóbbi években erőteljes lendületet kaptak, a politikai élet fontos tényezőjévé váltak, és ezt nem szabad figyelmen kívül hagyni.

Az újraserkesztett program tervezete hangsúlyozza, hogy a világot két részre osztó két ellentétes társadalmi rendszer közötti történelmi vita eldönthető békés úton és így is kell eldönteni. Az SZKP a feladatok feladatát abban látja, hogy meg kell akadályozni a világháborút, meg kell menteni az emberiséget a nukleáris katasztrófától. A szocializmus nem a fegyverek, hanem a példa erejével bizonyítja fölényét. Ez a tétel áll a középpontjában annak a fejezetnek, amely a tőkés országokkal fennálló kapcsolatainkkal foglalkozik. Ez kihúzza a talajt azok lába alól, akik demagóg módon „szovjet fenyegetésről”, a „kommunizmus terjeszkedéséről” fecsegnek.

Az újraserkesztett program tervezetével egyidejűleg a párt egy másik fontos dokumentumot is nyilvánosságra hozott: az SZKP szervezeti szabályzata módosítására vonatkozó előterjesztést. A szervezeti szabályzat a párttagság megszervezésének, a programban rögzített célok megvalósításának hathatós eszköze. A javasolt módosítások teljes mértékben megfelelnek az SZKP újraserkesztett programtervezetében megfogalmazott tételeknek. Nem változnak a szervezeti szabályzatban belül a pártépítés, a pártélet és a pártmunka lenini szervezeti elvei. Ugyanakkor tovább fejlődnek a párttagság kérdéseire, a kommunisták élcsapat szerepére, a demokratikus centralizmus elvére vonatkozó tételek. Lényegesen bővülnek a párttagok kötelességei és jogai, vala-

mint a pártfegyelem megszilárdításával és a pártban belüli demokrácia fejlesztésével kapcsolatos rendelkezések.

Előterbe lép az a követelmény, hogy minden párttag köteles a gyakorlatban érvényesíteni az SZKP általános irányvonalát, megszervezni a dolgozókat annak megvalósítására, azaz a párt ügyének aktív politikai harcosává válni. A tervezet részletesen megfogalmazza a párttagok köteleességét, hogy szigorúan betartsák a kommunista morál és erkölcsiség normáit, erősítsék a szocializmusra jellemző társadalmi igazságosság elvét. A tervezet újabb intézkedéseket irányoz elő annak érdekében, hogy a pártba egyéni kiválasztás alapján az erre legérdemesebb embereket vegyék fel. Szentesíti azt a gyakorlatot, hogy a tagfelvételnek túlnyomórészt nyílt taggyűlésen kell történnie.

Nagy jelentőségűek lesznek a pártfegyelem megszilárdítása szempontjából azok a rendelkezések, melyek értelmében a kommunisták – köztük a vezető beosztású kommunisták – fokozott mértékben felelősek pártalapszervezetük előtt az általuk elkövetett vétségekért. Ma ez az eljárás egyre jobban meghonosodik a pártban, ezért rögzíteni kell a szervezeti szabályzatban ugyanúgy, mint azt a, még Lenin életében kidolgozott irányelvet, miszerint a kommunista kettős felelősséggel tartozik – a pártnak és az államnak –, amennyiben megsérti a szovjet törvényeket.

„A Szovjetunió gazdasági és társadalmi fejlesztésnek fő irányai az 1986–1990. évekre és a 2000-ig terjedő időszakra” c. dokumentum szorosan kapcsolódik az SZKP programjához, ennek rendelkezéseit konkretizálja, fordítja le a kötelező tervmutatók nyelvére.

A fő irányok tervezetének kidolgozásakor a figyelem homlokterében az egyik alapvető népgazdasági arány, a fogyasztás és a felhalmozás viszonya állt. A gyorsított ütemű gazdasági fejlődés feladatai szükségessé tették a felhalmozás arányának bizonyos növekedését a belföldi felhasználáson belül. Ez lehetőséget nyújt a működő termelő apparátus műszakieszköz-váltására és rekonstrukciójára, az ipari potenciál gyorsabb ütemű növelésére, az egész szerteágazó társadalmi infrastruktúra fejlesztésére, országunk védelmi képességének kellő szinten tartására.

Ugyanakkor a széles körű társadalmi program végrehajtása lehetővé teszi, hogy az egy főre jutó reáljövedelem 1,6–1,8-szeresére növekedjék.

A fő irányokon belül jelentős helyet kapnak a következő öt éves időszakra vonatkozó tervező munkák. Ez érthető is. Hiszen éppen a tervező munkák végrehajtásával kell megkezdeni a párt azon irányvonalának megvalósítását, melynek célja a társadalom gyorsabb gazdasági és társadalmi fejlődése. Meghatározó szerepe van annak a ténynek, hogy az új öt éves tervidőszakban a nemzeti jövedelem növekményét, valamint az anyagi termelés valamennyi ágazatában folyó termelés növekedését teljes egészében a munkatermelékenység növelésével kell elérni. Számottevően kell csökkenteni a termelés anyagigényességét, aminek igen nagy jelentősége van akkor, amikor a takarékoság az erőforrások valamiféle pótlékából (eddig sokan megszokták, hogy ennek tekintések) a tüzelőanyagok, fémek és számos más nyersanyagforrás iránti növekvő társadalmi szükséglet kielégítésének fő forrásává lép elő.

Különösen nagy figyelmet fordít a tervezet a már meglévő vállalatok műszakieszköz-váltására és rekonstrukciójára. Kiemelten fogják fejleszteni a gépipari komplexumot, e komplexum olyan báziságazatait, mint a szerszámgépgyártás, a műszeripar, az elektrotechnika és az elektronika.

A tervezet értelmében tovább erősödik a mezőgazdaság anyagi-műszaki bázisa. A mezőgazdaság ellátását alapvető gépekkel, az élelmiszerprogrammal összhangban tervezték meg.

Feladatul tűzi ki a tervezet a beruházások gyökeres javítását, az új létesítmények minőségének hathatós javítását és költségeik csökkentését, az új létesítmények építése és a már meglévő létesítmények rekonstrukciója idejének csökkentését harmadára, felére.

A bonyolult népgazdasági mechanizmus zavartalan és pontos működése érdekében gyorsított ütemben kell fejleszteni és magasabb műszaki színvonalra kell emelni a termelő infrastruktúra ágazatait: a közlekedést, áramszolgáltatást, a kőolaj- és földgáz-ellátást, a hírközlést, a tájékoztatást és a raktárgazdálkodást.

Biztosítani kell valamennyi szövetségi köztársaság harmonikus gazdasági és társa-

dalmi fejlődését, növelni kell a szovjethatalom helyi szervei, a gazdaságirányító szervek szerepét és felelősségét az adott körzet lakossága anyagi és kulturális szükségleteinek kielégítésére.

II

A küszöbönálló pártkongresszus dokumentumainak össznépi megvitatása rendkívül nagy jelentőségű politikai kampány. Ez újabb nagy előrelépés a szocialista demokrácia következetes kibontakoztatása, a népnek a kommunista párt és a szovjet állam politikája kidolgozásában és gyakorlati végrehajtásában való tényleges részvétele felé vezető úton, a párt és a tömegek közötti kapcsolatok további megszilárdulását, a párt vezető szerepe erősödését szolgálja.

A kongresszust előkészítő dokumentumok megvitatása alkalmat ad elmélyült, építő jellegű párbeszédre minden dolgozó kollektívában való tényleges részvételekről, amelyek meghatározzák az SZKP programjelleget, céljait, stratégiáját és taktikáját, ezért megengedhetetlen, hogy akár a vita lényegét, akár formáját tekintve parádés külsőségek közepette történjen. Fontos a vitának ugyanolyan alkotó-teremtő jellegét adni, mint amelyet az SZKP Központi Bizottságának sok mindent új mederbe terelő 1985. áprilisi ülése hozott életünkbe. A központi bizottság irányvonala, melynek célja határozottan leküzdeni mindent, ami elavult, ami akadályozza a társadalom előrehaladását, a nép osztatlan támogatását élvezi. Ezen az irányvonalon kell a jövőben is következetesen haladnunk. Eközben azonban szem előtt kell tartanunk, hogy akadnak még olyan emberek, köztük vezető állásúak is, akik csak úgy tesznek, mintha átalakítanák munkájukat, valójában pedig a régi módon, kezdeményezés nélkül s csak attól az egyetlen szabálytól vezetve folytatják tevékenységüket, hogy „csak baj ne legyen belőle”. Ezeket a vezetőket illeték igazságos bírálattal a *Pravdában* és az *Izvesztijában* nemrég közölték költséi művek.

Mindenütt erősíteni a becsületet, lelkiismeretes munka tekintélyét - ez mindazok kötelezettsége, akik felelősséggel tartoznak a kollektíván belüli erkölcsi légkörért kezdve az igazgatótól egészen a brigádveze-

tőig. Egyenesen meg kell mondanunk: a kommunisták és a pártönkivüliek – a becsületes és lelkiismeretes dolgozók – keserűséggel és fölháborodással szólnak a gazdasági erkölcstelenség, a hivatali lelkiismeretlenség megnyilvánulásairól, s arról, hogy az utóbbi évek során a társadalom számos láncszemében meggyengült a szocialista munkafegyelem, enyhült a felelősségre vonás szigora a feladatok teljesítéséért, elterjedtek olyan kedvezőtlen jelenségek, mint a részegeskedés, a sikkasztás, a korrupció, több köztársaságban, területen pedig komoly hiányosságok tapasztalhatók a párt- és az állami munka stílusában. Ugyanakkor, melleleg, olyan kifejezések jöttek divatba, mint a „hiányosan megmunkált”, a „hiányosan elkészült”, a „hiányosan leszállított”, a „hiányosan teljesített” stb., amelyek voltaképpen elkenik a dolgokat, elkendőzik a munka el nem végzését. E jelenségek okozta gazdasági és erkölcsi kár szemmel látható. A párt – a nép legszélesebb támogatásával – kérlelhetetlen küzdelmet indított ellenük. Magától értetődik, hogy ezt nem vihetjük végig, ha nem támaszkodunk ideológiai kádereinkre, a tömegtájékoztatási és propagandaeszközökre.

Határozottan javítani kell az egyéni foglalkozást az emberekkel. Itt az ideje, hogy teljes egészében tudatosuljon: ez egyáltalán nem az ideológiai és a propagandamunka tömeges formájának valamiféle kiegészítése, hanem a politikai, a nevelő ráhatásnak éppen az a módszere, amelynek a dolgozó kollektívában előnyt kell biztosítani. Sajnálatos módon, ez egyelőre nincs így. Némely vezető még elvállalja, hogy fellépjen a szószékre, de elmenni a kollektívához, beszélgetni az emberekkel, ahogy mondani szokás, szemtől szemben – ez már nem megy, erre már nincs elég szuffla. Vajon nem ezért változott itt-ott a politikai nap, amelyet az emberek megszerettek, a vezető és az emberek közötti élénk érintkezés elismert formájából fokozatosan egyszerű, kiegészítő előadási nappá?

Arra van szükség, hogy a vezetők minden szinten állandóan találkozzanak a dolgozókkal, tanulmányozzák hangulatukat és reagálásukat a párt és a kormány határozataira, időben és érvekkel alátámasztva válaszoljanak a kérdésekre, s ami a legfontosabb, időben meg is oldják azokat.

A pártnak az ország társadalmi-gazdasági

fejlesztésének gyorsítására vett irányvonala érinti a társadalmi élet valamennyi területét, legyen szó akár a gazdaságról, az ember neveléséről, a szocialista demokrácia fejlesztéséről, akár az ésszerű szükségletek kialakításáról. Ez olyannyira szerves kölcsönviszony, hogy bármely szakasz elmaradása komolyan fékezheti az előrehaladást. Nos, a párt- és a társadalmi szervezetek, a tanácsok, a gazdasági szervek, a dolgozó kollektívák erőfeszítéseit a fegyelem és a szervezettség megszilárdításának irányába terelve ezért indulunk, ahogy mondani szokás, kicsivel-naggyal harcba egy olyan társadalmi baj ellen, amilyen a részegeskedés.

A részegeskedés megszüntetését célzó hatalmas társadalmi mozgalom mindjobban erősödik, konkrét szervezeti formákat ölt. Már most nyilvánvaló, hogy a párt által kijelölt intézkedések végrehajtása kedvező eredményeket hoz. A Szovjetunió Központi Statisztikai Hivatalának értékelése szerint a szeszes italok eladása június és szeptember között 25 százalékkal esett vissza. 52 százalékkal kevesebb a bort, a vodkát árusító bolt. Az alkoholizmussal összefüggő jogsértések száma pedig 16 százalékkal csökkent. Mindez azonban nemcsak a korlátozó intézkedések eredménye, hanem elsősorban a józan életmód tudatos választásáé, amit az emberek milliói már megtettek.

Ezek a változások azonban nem nyugtathatnak meg bennünket. Akadnak még emberek, akik dédelgetik a régihez való visszatérés reményét. Az elkezdett munkát azonban állhatatosan és következetesen folytatni kell, fokozva a különböző rangú vezetők felelősségét azoknak a kollektíváknak az erkölcsi és pszichológiai légköréért, amelyek élén állnak. Tevékenyen támogatni kell az egyes kollektívák, falvak és járáások törekvését, hogy teljesen lemondjanak a szeszes italok fogyasztásáról. És minél korábban megtörténik ez, annál jobb. A józanság tulajdonképpen béke és egyetértés a családban, rend a munkában.

Figyelembe kell venni, hogy a munkának a párt akaratából elkezdődött mélyreható átalakítása mindannak tárgyilagos és önkritikus értékelése alapján, amit már elértünk és ami felé a közeljövőben szándékozunk törekedni, nem korlátozódhat csupán a gazdaságra, hanem ki kell terjednie a társadal-

mi élet összes területére. Ez igaz a humán ismeretekre, elsősorban a társadalomtudományokra, a kultúrára, az irodalomra és a művészetre vonatkoztatva is. Ám a társadalomtudományok különböző ágazatait képviselő tudományos intézetekben, a központi kulturális szervezetekben és intézményekben, a művészeti szövetségekben egyelőre lassan, nehézkesen halad ez az átszervezés. A folyamatok gyorsításához itt még nyilván nem kielégítő mértékben van jelen az a hatékony katalizátor, amelyet a kommunisták számára a bíráló és az önbíráló mindig is jelentett. Befejezéséhez közeledik a folyó gazdasági év s vele a XI. ötéves tervidőszak. Mindent meg kell tenni, hogy a finis eredményes legyen, hogy az ideai gazdasági eredmények jó ösztönzést adjanak az új ötéves tervhez. A párt különleges jelentőséget tulajdonít a XII. ötéves tervidőszak első évének. A feladat lényege, hogy minden ágazat, minden szövetségi köztársaság gazdasága és az egész népgazdasági komplexum már az ötéves tervidőszak első évtizedében olyan ütemben fejlődjék, amely szigorúan megfelel a fő irányoknak. Ez elvileg fontos momentum.

Sajnálatos módon a múltban – a X. és a XI. ötéves tervidőszakban – több terület éves terve gyakran nem állt összhangban az ötéves terv előirányzataival, s ez a törés már az első évvel kezdődött. Amde a minisztériumok és a főhatóságok nem minden vezetője tanult ebből, és az új ötéves tervidőszak első évében máris megpróbálnak tudatosan csökkentett terveket kialakítani. Hasonló kép figyelhető meg a terv negyedéves felbontásánál is. Régóta ismeretes, hogy az esetek többségében a vállalatok számára az első negyedév a legkedvezőbb a munkaerő-tartalékokkal és a szállítással való ellátottság tekintetében.

Ennek ellenére az első negyedévre a tervezett termelés volumene gyakran nem éri el az éves terv 25 százalékát. Úgy gondolom, ez semmilyen szempontból nem indokolt. Azok a kollektívák, amelyek arra töreksznek, hogy az első negyedévben teljesítsék az éves feladat 26–27 százalékát, kétségtelenül kedvezőbb helyzetbe kerülnek. Mindenképpen támogatást érdemel az a szemlélet, hogy a tervet a gazdaság gyors fejlődésének határozó eszközeként kell felhasználni.

A központi bizottság 1985. áprilisi ülésén

kidolgozott irányvonalat szigorúan követve, a párt széles fronton látott hozzá a tudományos-műszaki haladás meggyorsítására vonatkozó konkrét program megvalósításához a népgazdaság összes láncszemében. Viszonylag rövid idő alatt nagyszabású intézkedéseket fogadtunk el, amelyek fontos szerepet hivatottak betölteni a társadalmi termelés intenzifikálásában.

Valóra válik az áprilisi központi bizottsági ülésen elfogadott irányvonal: a gazdasági mechanizmus további tökéletesítése, a szocialista gazdaságirányítás javítása. Továbbfejlődnek az új gazdálkodási módszerek, gazdasági kísérleteket indítottak be az Oroszországi Föderáció egyes agráripari egyesületeiben, egyszerűsödik az irányítás szervezeti felépítése a gépiparban.

A gépipari minisztériumokban megszűnnek az össz-szövetségi ipari egyesületek. Az egyesületek és a vállalatok kétlépcsős irányítási struktúrájában dolgozók száma négyeszeresére növekszik. Több lesz a tudományos-termelési egyesülés. Mindez, magától értetődik, megköveteli a stílus határozott javítását. Ilyen helyzetben rendkívül fontos: a pártbizottságok legyenek képesek tényleges segítséget nyújtani a gazdasági kádereknek, hogy mihamarabb megszabaduljanak mindattól, ami alkalmatlan és sablon a munkában, hogy időben észrevegyék, támogassák az ügy alkotó megközelítését, az irányító szervek hasznos és bátor kezdeményezéseit.

A legközelebbi jövőben nagyszabású intézkedések megvalósítása áll előttünk az irányítás továbbfejlesztése terén az ország agráripari komplexumában. E célból elvileg új irányító szervek alakulnak, amelyek kizárják a funkciók sokszoros párhuzamosságát, a gazdaságok és a vállalatok feletti kicsinyes gyámködést.

A termelési viszonyok, az irányítási rendszer és a gazdálkodási módszerek tökéletesítését célzó munkában olyan intézkedések végrehajtására kell helyezni a hangsúlyt, amelyek elősegítik a dolgozó kollektívák és valamennyi dolgozó alkotó kezdeményezéseinek, legszélesebb körű kibontakozását. Miközben a párt tevőlegesen erősíti a gazdaságirányításban a központosítást, biztosítani fogja a termelési alapegységet, az egyesülés és a vállalat szerepének növekedését, követ-

kezetesen hajtja végre jogaik, gazdasági önállóságuk és felelősségük bővítését, a jobb népgazdasági végeredmények elérésében való érdekeltségük erősödését szolgáló irányvonalat. Éppen erre irányul a gazdasági mechanizmus tökéletesítését, az önelszámolás erősítését, az irányítás javítását, a gazdasági szabályozók és ösztönzők részéről a termelési folyamatra gyakorolt ráhatás erősítését előmozdító, már megvalósítás és kidolgozás alatt álló intézkedések egész rendszere.

A takarékoság nemcsak a nyersanyagok és az alapanyagok ésszerű felhasználása, habár ez önmagában is igen fontos. A takarékoság erősítése sok tekintetben attól függ, mire költjük azokat az eszközöket, amelyeket a működő termelő kapacitások felújítására szánunk, vagyis milyen lesz az általunk folytatott beruházási politika, amely a tudományos-műszaki haladás meggyorsítására hivatott.

A takarékoság végső soron időnyereség. Ezt viszont nemcsak az anyag- és az energiafelhasználás mérséklése, a munka tartalékainak növelése, a termékek minőségének javítása révén, hanem a fegyelem és a felelősség erősítésével is el lehet érni.

Mély elemzést igényelnek ma a munkások kulturális, műszaki színvonalának és szakképzettségének emelésével összefüggő kérdések is. Az átképzés rendszere nem eléggé eredményes. A nagy teljesítményű és bonyolult berendezést gyakorta nem kellően felkészült emberekre bizzák. Pedig felhasználása javításában a munkatermelékenység emelésének és a termékminőség javításának hatalmas tartalékai rejlenek. Az ország gyorsított gazdasági fejlesztése megköveteli, hogy az új szakmai ismeretek elsajátítása, az anyagi termelésben dolgozók szakképzettségének emelése minden dolgozó ügyévé váljék, tevékenyen segítse elő a legkorszerűbb technológiai folyamatok, a nagy teljesítményű berendezések, automatizálási eszközök bevezetését.

Az igényes, alkotó légkör, amely az SZKP XXVII. kongresszusának előkészítését jellemzi, határozta meg a pártban folyó beszámoló és választási kampány jellegét is. A pártalapszervezetek beszámoló választó taggyűléseinek többségében elkötelezetten, elmélyülten tárgyalták meg a megoldatlan kérdéseket, szigorú bírálatnak vetették alá a

hiányosságokat és azok konkrét felelőseit, együttesen dolgozták ki a gyakorlati intézkedéseket a termelés nehézségeinek, a propaganda- és szervezőmunka mulasztásainak leküzdésére. Elégedetten kell rámutatnunk, hogy a beszámoló-választási kampány tárgyyszerű alaphangját, ahogy lennie is kell, nem kis mértékben a sajtó, a televízió és a rádió adta meg.

Ugyanakkor ezen kampány során egyszer-egyszer beleütköztünk abba, hogy a taggyűlések gyengén készítik elő, s maguk a taggyűlések alacsony létszámmal, a kommunisták gyenge aktivitásával zajlanak le. Találkozunk olyan kísérletekkel, hogy általános frázisokkal leplezzék a dolgok lényegét, s a saját hibákról a felelősséget az úgynevezett objektív okokra hárítják. Imittamott jelentkezik az a törekvés, hogy a bírálatot és az önbírálatot gondosan adagolják.

A központi bizottság áprilisi ülésén határozottan kijelentettük, hogy egyetlen párt-szervezet, egyetlen pártmunkás sem maradhat kívül az ellenőrzésen. A tapasztalat megmutatta: azokban a párt-szervezetekben és minisztériumokban, amelyek hosszabb időn át a nyilvános bírálat körén kívül álltak, később nem kevés, komolyan negatív jelenség fordult elő, s megsértették az SZKP szervezeti szabályzatát, a szovjet törvényeket, a szocialista erkölcsi normákat is.

Igen határozottan hangsúlyoznunk kell, hogy a bírálat, egyebek között a sajtóbírálat is, tükrözze a dolgok valódi állapotát, legyen mentes mindenféle torzítástól, legyen hiteles és építő jellegű, hassa át a hadállásaink erősítését szolgáló gondoskodás. Itt különösen nem kívánatosak a hibák. De ha már előfordult a hiba vagy a pontatlanság, legyen bátorságunk azokat el is ismerni. Erőből azért kell beszélnünk, mert egyes sajtó-szervek időnként eltérnek az újságírói etika normáitól.

A beszámoló-választási kampányt mindennütt kísérféle fokozott aktivitás a munkában és a társadalmi életben, s ez vezessen el a dolgok javulásához a kollektívában, segítsen leküzdni az elmaradást az állami tervek és a szocialista versenyvállalások teljesítésében. Csak így teljesíthetők a központi bizottságnak a párton belüli beszámolók és

választások lefolytatására vonatkozó alapvető követelményei.

Azzal, hogy a programjellegű pártokmányokat az egész párt, az egész nép elé bocsátottuk vitára, a kommunisták és a pártonkülvüliek milliói bekapcsolódnak e munkába. Minden alapunk megvan annak feltételezéséhez, hogy ez a vita élénk, tárgyszerű és konkrét lesz, átalakul elkötelezett véleménycserévé, a dolgok javítását szolgáló, kiaknáztatlan tartalékok kollektív felkutatásává a gazdasági tevékenység és az emberek nevelé-

se minden területén. Érthető, hogy a nagy állami jelentőségű javaslatok mellett az emberek konkrét kérdéseket is fel fognak tenni, amelyek gyors reagálást és operatív beavatkozást igényelnek. Egyetlen egy hasznos gondolat, az ügy iránti érdekeltséget tanúsító, akár a „leghalkabb” megnyilvánulás sem ütközhet senki közömbösségébe, nem maradhat figyelem nélkül. Ez számunkra elvi kérdés, a párt tekintélyének kérdése.